

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:
Egész évre 12 ft, félévre 6 ft, évnegyedre 3 ft o. é.

Helyben előfizetheti Demjén L. és Keresztény Pál urak kereskedésében, hól egyes számok is kaphatók.

Szerkesztői szállás: belső-tordacsa 122. sz.
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: 5t hasábos garmond sorra 1-ször 7 kr. 2-ször 6 kr. 3-szor 5 kr. s egyszeri hirdetés után 30 kr. helyegdíj. — Hirdetések felvétele: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjén L. kereskedésében. Postán: Zeisler M. (Könyveskereskedés) Bécsben: Hasenstein és Vögler (Neuer-Markt 11. sz.) Oppeln: Atajonski (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstraße 2.)

Nyitási órák: 20 kr. előleg bevétele mellett a szerkesztőséghez címzendők. — Előfizetések a hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Előfizetési feltételek

„Kolozs. Közlöny“

1872-iki folyamára:

egész évre	12 ft o. é.
félévre	6 „ „
évnegyedre	3 „ „
egy óra	1 „ „

Előfizetéseket helyben elfogad: a szerkesztőség, Demjén László úr könyv- és Keresztény Pál úr papirkereskedése.

A „Kol. Köz.“ szerkesztősége.

Deés, 1872. január 1-én.

B.-Szolnokmegye új bizottsága december 28. s következő napján tartotta alakuló- s egyszersmind tisztújító közgyűlését. Főispán ur az alkalomhoz mért, nagyszabású s élénk lelkesedéssel fogadott megnyitott beszédében kegyelettel emlékezett meg megyénk higgadt magatartásáról, kitérő szerepléséről a multban, s reményét fejezte ki, hogy az új megye a józan hazafiságban nyilatkozó tettekkel befogja bizonyítani, mikép az elődök erényeit teljes mértékben örökölte.

Minthogy az összes tisztikar leköszönt, főispán ur a jelen gyűléske jegyzőkönyve vezetésére felkéri Szarvadi Pált s a románok részéről Hosszu Eleket.

Olvastattat a bizottsági tagok névsora. Ezeknek összes száma 266, fele virilis, fele választott; a pártállást illetőleg, 2/3-ad része Deák-párti, az 1/3-ad pedig oszlik a bal- és a román nemzetiségi párt közt; azonban a románok túlnyomó része minden kérdésben szavazatával a Deák-párthoz sorakozott.

Több keblü ügy elintézésén kívül, melyek inkább csak a bizottság szervezkedésére vonatkoztak, megemlítem, hogy gr. Andrásy Gyula és gr. Lónyay Menyhért ő nagyméltóságaihoz új állomásaikra történt lépések alkalmából üdvözlő feliratok küldése határozottat.

A választott tisztviselők következők: alispán: Földvári József, főjegyző: Szarvadi Pál volt főjegyző: aljegyzők: Pánczél János és Korpogán Simon; árvaszéki elnök: Wéer Zsigmond, árvaszéki üluők: Rác István és Martián Sámson, árvaszéki jegyző: Moldován Konstantin; közgyám: Szentimrei B. István; tisztügyész: Nagy Károly; főszámvévo: Ujtálvi Sámuel, alszámvévo: Tóth László; házi pénztárnok: Torma Ferencz, ellenőr: Szarvadi Adolf. Szolgabírák a bethleni járásban: Flóth F. Adolf, a b.-váraljai járásban: Brchár Tivadar, a deési járásban: Bányai József, az alparéti járásban: Mustea László, a szurduki járásban: Válya Ferencz, a kacsói járásban: Buzura János, a magyar-láposi járásban: Molnár Sándor, a retgeji járásban: Rác Miklós, a kőfarkiban: Szántó Márton. Főorvos: dr. Szöcs Sámuel, második főorvos (Jáposvidéken): dr. Simai Tivadar, orvosok: Csiki Miklós, Simon Lajos, Szilágyi Mihály és Bareghszási Ferencz, állatorvos: Fodor Sándor. Mérnök: Balog György. Erdész: Dadai István.

Végig tekintve e névsoron, hiszem mikép e megyének minden fia bármely párthoz, vagy nemzetiséghez tartozék is, meg lehet elégedve, mert utja a központimint a külsőtisztviselők sorában ott láthatja pártja vagy nemzetisége híveit. Így, s csak így is lehet ez jól! csak közös erővel emelhetjük virágzásra hazánkat, s megyei közügyeinket. S hogy ez megtörténjék — legyen leghőbb óhajtatunk az újév első reggelén!

Zihar.

Társadalmunk bajai

különös tekintettel

az öngyilkosságra.

DOBRÁNSZKY PÉTER,

jog- és bölcsészettudor, kir. jogtanártól.

XXV.

Nálunk szinte divatosá vált, hogy azon hazánkfiak, a kik Nyugat-Európával és műveltségével közelebbi ismeretségbe jöttek, jobbat sem tudnak, mint hazánknak feltétlenül a nyugat-európai kultúrát ajánlani; azonban meg kell gondolni, hogy nép és nép között oly lélektani és fiziológiai különbségek lehetnek és vannak lényeg, mint különbség van az égalj és égalj, a hegy és völgy, a termő és terméketlen talaj, a vízi vagy szárazföldi képződés között. Minden javaslat csak úgy jó, ha az az adott viszonyok testéhez van szabva.

Lehet valami igen jó, angol viszonyok között, a mi nem jó magyar viszonyok között. És ez fontos! Mit mondana a fókaszirhoz szokott eskimó ahoz, ha őt fagyalttal és limonádéval traktálnák? Körülbelül azt, a mit a makaronival és narancscsal élő olasz mondana annak az eskimónak, a ki eleje tengeri kutya-pesenyét találta.

A mint a természet nem áll hatalmunkban önkényünk szerint idomítani, ép oly kevéssé változtathatjuk a természet által uralt állapotokat és tulajdonságokat; állapotaink csak a beható és módosítható okok változtatásával változtathatunk; mert az ok és okozat közötti viszony

szükségképi. Minden hatalmunk abból áll, hogy alkalmazkodhatunk a lények és viszonyok természetéhez. Ezen alkalmazkodás azonban uralomra képesít. A gőz és vas természeténem változtathatunk, de azért, hogy azon törvényekhez alkalmazkodunk, melyeknek a gőz és vas hódol, uraivá leszünk a dolgoknak: meghordoztatjuk magunkat és gondolatainkat velők tengeren és szárazon, felszántatjuk földeinket, malmokat hajtunk velők és gyárainkban feldolgoztatjuk általuk saját östestvéreiket — a vasat meg a szentet.

Igy van ez az ember világában is. Hasznunkra csak az lehet, a mit felemésztünk, a mi saját vénrünk- és esontunkba átment; a mit asszimilálni nem tudunk, bármily eszményinek is tessék az más körülmények között, ránk nézve hasznonyehetetlen. Tehát csak ily tekintetek mellett kövessük Nyugat-Európát, a mely bizonyos intézményekre és eszményekre már megért, melyekhez mi még csak készülődéseket teszünk. Óvakodjunk azért a divatos szólamoktól, melyek csak oktalan vágyakat és elégedetlenséget kelthetnek, a nélkül, hogy valószínűsíthők volnának.

Óvakodjunk továbbá oly dolgokat becsük- és értéküktől megfosztani akarni, melyek, mint minden egyéb, csak túlzásaikban roszak és kárhuzatosak.

Szemére vetik népünknek a pártoskodást, helyesebben: az élénk pártéletet. Pedig ez magában véve nemcsak nem rosz, de sőt szükséges és hasznos.

A hol pezsög pártélet van, ott biztosak lehetünk az iránt, hogy a közügyek iránt meleg az érdeklőség.

A hol egészséges pártélet van, ott lehetnek viharok, de tespedés és rothadás soha.

Ellenőrizve van minden kormányzó és állami tény a közlelkiismeret által.

Foglaljon mindenki, a ki tud, állást a közügyekkel szemben; ezt nemcsak Solon parancsolta így az Athenieknek, hanem Isten tette kötelemvé minden becsületes embernek, és lényegében annyit tesz, hogy legyen mindenkinek, a ki polgár, meggyőződése és cselekedjék a közért e meggyőződés szerint.

A rosz tehát nem a pártban, hanem az emberekben van, a kik a pártot üzemeltetnek használják.

A korteskedés, a lélekvarás, a kijátszások és ármányok korántsem a pártélet természetes gyengéi. E bajok a jellem és lelkiület káros kinövésai, melyeket józan és erkölcsös mivelttség kiirthat. A helyett tehát, hogy a fűrdővel a gyermeket is kiöntsük, inkább arra kell törekednünk, hogy az aljas és elerkölcstelenítő pártüzelmeket üldözzük, és használjuk fel a nép lelkét és izmait saját üdvére és miveltésére.

Ti követeljétek számoljatok lelketekkel és jól megmondjátok, mit foglaltok programotokba.

Ne ígérjétek választóitoknak fűt-fát, hanem fejtétek ki előttök: mi az a haza, mi a köz. Tanítsátok meg őket arra: mi a polgár és mindenkifelelt arra, hogy mi az ember és melyek kötelemi.

Mondjátok meg nekik, hogy becsületesen élni és dolgozni, adót fizetni, a hazát védeni és ezerféleképp szolgálni: a legszebb polgári disz. Ne ígérjétek azt, a mit beváltani sem ti, sem más nem bírtok, mert ezzel követelvé tészték és elérhetlen vágyakra ingerlitek a népet, ennek a vége pedig elebb-utóbb a csalódás, bizalmatlanság, hitetlenség, harag, féltelenség. Programotok két szóból álljon, melyek lényege egy: **dolog és miveltetés!**

A helyett, hogy földosztogatásokkal ámitjátok a jóllelt népet, magyarázzátok meg neki azt, a mit Franklin mondott, hogy t. i. szemfényvesztő és méregkeverő az, a ki el akarja hitetni a néppel, hogy másként is lehet gazdagságot és jólétet szerezni, mint a munka által.

A mannahullás ideje rég lejárt és csak azoknak való, a kik 40 esztendő töltenek a pusztában!

Csak a miveltetés, az oktatás, az értelmiség tesz valódi emberré, szabaddá és boldoggá. Csak a miveltetés képesít mindenkét arra, hogy tudja: mi van javára és mi nincs; ez tanítja meg saját becsére és méltóságára az embert, úgy, hogy nem fogja magát eszközül használni aljas lélekkereskedők által; a miveltetés oly dolgok- és élvreke érlel meg, melyekről a nélkül fogalmaink sincsenek; a miveltetés mindenkét a maga lábára állít és szabaddá tesz; az ember általa lesz ura magának, vágyai-, tehetségei-, törekvéseinek és céljainak.

Tanítsátok, neveljétek és nemesítsétek a népet, a legdrágább és legjövődmezőbb nemzeti tökélt.

Legyetek apostolok és hívők egyszersmind. Alapítsátok iskolákat, könyvtárakat, olvasó és miveltetési egyleteket, ápoljátok azt a nagy hatalmat, mely korunkban csodákat művel — a **közérzületet**; élesszettek érzéket és kedvet a nép főgéköny

és termő keblében minden iránt a mi szép, jó és nemes.

Ez legyen a polgári evangéliom, melyet haszterte hirdettek, de ne csak szóval, hanem ösztönző tettek- és példáitokkal legyetek vezérei a népnek.

Ha ezt teszték: akkor nem csaljátok meg választóitokat és magokat; nem kell pirulnotok saját lelketek és a közlelkiismeret ítélőszéke előtt.

Mindig kötelemkről, mindig nemescsélő tehekről és áldozatokról szólva: annál meglepőbb lesz a munka és beruházások oltáráról felemelkedő szabadság és jog; annál boldogítóbb és általánosabb lesz az üdv és áldás, melyet mindnyájunk lelke és izomereje termelt mindnyájunknak!

Semmi sem könnyebb, mint a tapasztalatlan tömeg jóhiszeműségét hangos ígéretekkel kijátszani: de semmi sem boszulja meg magát olykegyedlenül, mint a rászedett nép bizalmának vétke eljászása. Óvakodjunk a nép hitével és bizalmával üzhető rablógazdászattól, melynek a gyümölcse anyagi és erkölcsi romlásunk lehet. Szemfényvesztők és népcsalók, **tietek** a felelősség!

A nagy francia forradalomnak, mely sarkaitól kiforgatta a társadalmi világot, az a legnagyobb eredménye, hogy megtanította az embert arra az érzetre és tudatra, hogy **ember**, megtanította emberi és polgári **jogaira**; de az a rettenetes hibája és átka, hogy csak jogokat hirdetett, a **kötelemkről** pedig hallgatott. Ez nagy és következményeiben végzettes hiba!

Egész csontheyyek és tengernyi vér, a társadalom meghasonlása, a követelések és teljesítések összevesztése, az érdekek zúrvagora, a baj és nyomor, mely mint a tengeráradat dagad és terjed társadalmunkban: jobbra e borzasztó hibának szükségképi szüleményei.

Óvakodjunk ezen átokterhes egyoldalúságtól és hangsúlyozzuk a kötelemeket, a jogok és kötelemek összhangját.

Ápolni kell a köteleltségérzetet. Én a kötelemek hü és lelkiismeretes teljesítésétől várok mindent; mert ha mindnyájan teljesítőtök kötelellegeinket: akkor nem lenne szükség sem törvényhozásra, sem bíróra és ügyvédre, sem rendőre, sem katonára, sem adószedőre! A bíró ott székelne lelkünkben — a lelkiismeret; a törvények pedig sziveinkben vannak. Tényeinkkel ez ítélőszék elől el nem rejtőzhetünk.

Nem a büntetés, mely **sújt**, hanem az oktatás, mely **javít**, csinálhat békét és összhangot.

Aztán legyünk szigorúak, de igazságosak magunk, kíméletesek és igazságosak mások iránt.

De hogyan lehetünk **igazságosok**?

Ha **méltányosok** vagyunk, ha mérlegeljük a viszonyokat és körülményeket és ezek sulya után ítélünk. Méltányosság nélkül lehet ugyan az ítélet borzasztó igazságos, hanem az ilyen igazság nem emberi, hanem ördögi igazság. Ilyen igazsággal „Justizmord“-ot követhetünk el; mert „summa jus summa injuria.“

A társadalmakat, épen úgy mint az egyént, csak azon uraló körülmények számbavételével ítélhetjük meg igazságosan, melyeket maguktól el nem távolíthattak bármiként küzdöttek is ellenök. A társadalom úgy mint az ember a körülmények betege vagy kegyence.

Sokan vannak körülöttünk és bennünk, a kik falánk étvágyalólálkodnak ősi örökségünkre és nemzeti létünkre. Ezek a féregk nemzetünk testén.

Hogy e hyénák bennünket martaléklul ejthesenek, erre nekik minden eszköz és fegyver jó: az alattomoság, az ármány és fondorkodás, a rágalom, az elárulás. Mi a feladatunk e prédalesők között?

Óvjuk, őrizzük, edzzük magunkat, létünk körül szellemünk és izomérünk összes hatalmaival huzzunk aczélfalakat, készen és ébren legyünk, hogy résen és szemben találjon az agyarkodó ellen.

Teszük ezt? Teszük is, nem is, úgy, hogy az egyenértékü minus és plus semlegesítik egymást.

Egyiket a jóakarát tulságos heve odaragad, hogy a nemzettől minden érdemeit és jogait a létre, elvitassa, csak hogy azzal rájesszen a lomba közönyre, és az actióra reactiót zudítson; mások meg ennyit sem tesznek. Amott van legalább jóakarát, sokaknál az is hiányzik és csak a sült galamb után ásitóznak.

„Az emberiség közkinccseinek felfedezéséhez csak egy morzsával sem járultunk!“

Igy szól a nemcsak borzasztó és igaztalan, hanem **veszedelmes** vád a nemzet ellen! Ebben nem kevesebb, mint egy halálos ítélet van kimondva nemzetünk fejére. Ki van mondva, hogy a népek életében semmi, még egy „morzsányi“ érdemünk sincs. Oly mértékben járultunk a világ miveltetésé-

*) Apuleius: Nyugat-Európa és Hazánk. 43. l.

hoz, mint az emberevő szulukafferek és hontent-ták, és mert érdemeink nincsenek, hiányzanak szükségképi jogaink is a léthez. Ez csak merő következés a felállított tételből, melyet elvártá volna egy Bismarcktól, a ki az egész világot a német kultúrával akarja „boldogítani“, a kinc: a német kultúra terjesztése jogcímét ad a népek leigázására, ép úgy mint az inquisitornak és Mahomednek tüzeltel-vassal **boldogító** politikája, — mondom: elvártam volna ezt egy fanatikus hódítótl, de egy hazánkiától — soha, soha!

Legújabb táviratok.

Berlin, jan. 3. Az újévi fogadtatásnál a császár a tábornokoknak és minisztereknek szives köszönetet mondott a nagy feladat bevézéseért, — s így folytató: Most mindnyájunknak azon kell törekednünk, hogy a békét, mely reméhetőleg hosszú időre biztosítva van, azon alapok megszilárdítására, melyeken mostani nagyságunkra eljutottunk, valamint a nép minden szellemi és anyagi javainak kifejlesztésére használjuk fel.

Nünchen, jan. 3. A képviselők kamarájában a pénzügyminiszter egy interpellatióra válaszolva, azt mondta, hogy eddig az egyes államok közt 153,334,000 tallér osztatott szét. Az osztály a hadsereg tényleges létszámának aránya szerint történik, és Bajorországra nézve még azért nincs megállapítva, mert a háboruban résztvevő bajor katonák fej szerinti száma még nincs helyesítve. Bajorország már kapott 22 1/2 millió tallért és a párisi hadisarcból mint részt, 11,713,000 tallért. A pénz hováfordítása iránt nemcsak a betérjeszti a kormány a javadalt. A hadiköltségből esendő rész az 1870-ki hadiadósság és az általános államadósság törlesztésére fog fordíttatni.

Bukurest, jan. 3. A kamara 75 szóval 48 ellen, csekély módosításokkal elfogadta a vasuti szerződést, e módosítások megfelelnek a bizottsági majoritás terveinek.

Az igazságügyminiszter körirata a bíróságokhoz.

Az első folyamodású királyi bíróságoknak az 1871. évi XXXI-ik törvényozikk által megállapított szervezete, a jövő év első napján lévén életbe lépendő: leltem legbensőbb és legarósebb érzelmei ösztönöznek, hogy ezen epochalis napon üdvözöljem a tisztes bírói kart, mely az országgyűlés bölcsessége által elhatározott nagy intézménynek életet és erőt lesz adandó.

A bírósági szervezet inkább mint minden más törvény vagy intézmény, azzá válik, a mivé azt, törvény alkalmazására hivatott személyek teszik; áldados a hazára és annak polgáira, biztosítéka az alkotmányoknak, a köz- és magánjognak, a békének, a rendnek és a személynek: ha a bíró magasatos feladatát felfogva, mint az állam élő lelkiismerete, páncélozva minden jogtalan befolyás ellen, mindenik esetben a törvényt emeli érvényre; átok a hazán és annak polgárain, ha, mitől isten óvjon, az elvetemült bíróság akár a hatalmasok kívánságára, akár a sokaság ephemer zajára, meghamisítja a törvény igjét!

Az 1869. IV. törvényozikk megadta mindazon biztosítékokat, melyeket egy bölcs, előrelátó és szabadelvű törvényhozás megadhat arra nézve: hogy a bíró minden irányban független, egyedül a törvénynek legyen alárendeltje, s hogy a törvénynek nemcsak közege: hanem áthatott lelkes bajnoka, oltalmazója és tántoríthatlan hü kifejezője legyen; a mit azonban a törvény nem adhatott meg; azt a tisztes bírói kar hivatásérzetétől várja a haza; várja, hogy bíráiban az erény és a tudomány a buzgalommal egyesülve, e bármás forrásból terjedjék szét a jognak és szabadságnak áldásai; várja, hogy egy feukölt szellemü, tudós és erényes magistratus, lelkiismeretes éberséggel őrködjék a jog bástyáin; várja, hogy az önkény és erőszak, a szenvedély és a kapzsiság, az egymás ellen barcoló érdekek, a kérelhetetlen bíró által megfékeztesse és visszaszoríttassanak a törvény körláta közé; várja, hogy a társadalomnak a törvényben, valamint a fennálló intézményekben, és a joggyakorlatban kifejezett akarata legyen azon erős határvonal, mely mindenkit egyaránt szabályoz, s mindenkinek egyaránt kijelöli jogterületét.

Ezen nagy feladat megoldását urunk és királyunk első rendben az elsőfolyamodású bíróságoknak, általa a legavatósabb körültekintéssel kinevezett bírói tagjaira bízta, s ő felségének e nagy horderejü elhatározása körül, alkotmányos felelőssége mellett, az igazságügyminiszter gyakorolta a törvényben meghatározott befolyást.

A legkegyelmesebben kinevezett bírák, legyen szabad ezt föltennem, a legnagyobb erőfeszítéssel fognak törekedni, hogy ő felsége legmagasabb, és megisztuló bizalmának, valamint a haza méltó várakozásának teljeseen megfeleljenek; mely feltetés és várakozás annál jeseen megfeleljenek, a kinevezettek köteleltségének jogosultabb, minthogy az, a köteleltség teljesítése a bíróra nézve nemcsak nem válhatik veszélyessé vagy válságossá, sőt alaptörvényeink kezeskedenek róla, hogy minden kiténtetés, mely őt diszes, habár fáradságos pályáján érheti, a köteleltség s egyedül csak a köteleltség

